

ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΤΖΙΤΖΙΚΑΚΗΣ
ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΖΑΓΚΙΟΡΗ
ΕΛΕΝΗ ΤΣΑΜΙΛΗ
ΑΛΕΞΙΑ ΚΟΥΚΟΥΛΑ
ΚΙΚΗ ΚΟΝΤΟΜΗΝΑ
ΒΑΣΙΛΗΣ ΓΕΩΡΓΕΛΗΣ

Ο δίχως πόλη άνθρωπος (θέλω να πω: ο εκ φύσεως δίχως πόλη άνθρωπος, όχι ο δίχως πόλη από κάποια τυχαία συγκυρία) ή είναι άνθρωπος κατώτερης ποιότητας ή είναι ένα ον ανώτερο από τον άνθρωπο είναι σαν εκείνον που ο Όμηρος τον στόλισε με τους χαρακτηρισμούς «άνθρωπος δίχως σοί, δίχως νόμους, δίχως σπιτικό» (αυτός ο άνθρωπος, ο δίχως πόλη από τη φύση του, είναι -την ίδια στιγμή- και άνθρωπος που παθαίνεται με τον πόλεμο: είναι σαν ένα απομονωμένο πιόνι στο παιχνίδι των πεσσών.»

ΑΡΧΑΙΑ

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΠΟΛΙΤΙΚΑ (ΕΝΟΤΗΤΕΣ 11η και 12η)

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Σύμφωνα με τον Αριστοτέλη, η ηθική φιλοσοφία είναι μέρος της πολιτικής φιλοσοφίας. Να εξηγήσετε, με βάση το κείμενο της Ενότητας 11, πώς συνδέονται η ηθική και η πολιτική στη σκέψη του.
2. Ένα από τα βασικά γνώρισματα του Αριστοτέλη ως στοχαστή και επιστήμονα είναι η τελεολογική του σκέψη. Αφού αναφερθείτε στα βασικά χαρακτηριστικά της, να επισημάνετε και να αναλύσετε τα χωρία της 12ης Ενότητας στα οποία αυτή απαντάται.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Στο έργο του *Ἠθικά Νικομάχεια* ο Αριστοτέλης αναφέρθηκε διεξοδικά στο πιο μεγάλο αγαθό που επιδιώκουν με τις πράξεις τους οι άνθρωποι, δηλαδή στην ευδαιμονία, την οποία όρισε όχι ως ψυχική κατάσταση, αλλά ως ενέργεια της ψυχής με τους κανόνες της τέλει αρετής (*ἡ εὐδαιμονία ἐστὶ ψυχῆς ἐνέργειά τις κατ' ἀρετὴν τελείαν*). Την ευδαιμονία, λοιπόν, κατά τον φιλόσοφο, την εξασφαλίζουν οι άνθρωποι μόνο με την κατάκτηση της αρετής και αυτή με τη σειρά της πραγματώνεται μέσα από την καθημερινή συμπεριφορά και δράση τους, κάτι που καταδεικνύει ότι η αριστοτελική ηθική είναι προσανατολισμένη προς την ανθρώπινη πράξη και δεν αποτελεί ελεύθερη αναζήτηση γνώσης. Ο λόγος για τον οποίο ο Αριστοτέλης αφιέρωσε τα *Ἠθικά Νικομάχεια* στη μελέτη των αρετών δεν ήταν μόνο γιατί θεωρούσε πως μέσω αυτών οι άνθρωποι θα γίνουν καλύτεροι ως άτομα, αλλά και επειδή η απόκτησή τους θα τους έκανε να λειτουργούν σωστά μέσα στην πόλιν, κάτι που ενδιέφερε ιδιαίτερα τους αρχαίους Έλληνες. Σύμφωνα με όσα υποστηρίζει ο φιλόσοφος στην 11η Ενότητα των *Πολιτικῶν*, στόχος της πόλεως είναι η ευδαιμονία (*-στοχάζεται- τοῦ κυριωτάτου πάντων- τῶν ἀγαθῶν*). Επομένως, το υπέρτατο αγαθό για το άτομο ταυτίζεται με το υπέρτατο αγαθό για την πόλιν. Το άτομο επιτυγχάνει με τις πράξεις του την ευδαιμονία με τις πράξεις του ως πολίτης θα επιτευχθεί και το υπέρτατο αγαθό για την πόλιν. Η τελευταία είναι ένα «όλον» που απαρτίζεται από πολίτες. Η συμπεριφορά τους έχει πολιτικό περιεχόμενο και από τις πράξεις τους θα εξαρτηθεί εάν η πόλις θα οδηγηθεί στο επιδιωκόμενο «τέλος», στην ευδαιμονία. Η συλλογική ευδαιμονία θα επιφέρει αναπόδραστα και την ατομική, αφού το «μέρος» (άτομο) βρίσκεται σε άμεση εξάρτηση από το «όλον» (πόλις). Σε αντίθεση λοιπόν με τον δάσκαλό του τον Πλάτωνα, που θεωρούσε πως μόνο μέσω της φιλοσοφίας μπορεί να προσεγγίσει κανείς το Αγαθό, ο Αριστοτέλης πίστευε ότι η ευδαιμονία είναι μια ανθρώπινη επιδίωξη προσιτή στον ελεύθερο πολίτη μέσα από την ενάρετη ζωή.

2. Τελεολογική σκέψη ονομάζεται αυτή που αναζητεί τελικό ή τελικά αίτια για την εξήγηση των πραγμάτων (φαινομένων, πράξεων, όντων κ.λπ.). Ο Αριστοτέλης επινόησε τον όρο *εντελέχεια* (έν + τέλος + ἔχειν) για να εκφράσει την ενδιάθετη τάση των όντων να πραγματώσουν το «τέλος» τους. Για τον αρχαίο Έλληνα, η λέξη «τέλος» δήλωνε τον σκοπό για τον οποίο είναι πλασμένο καθετί, τον προορισμό του. Δήλωνε δηλαδή τη στιγμή της τελείωσης, της ακμής, της ολοκλήρωσης, άρα και το τέλος της εξέλιξης (η οποία δεν οδηγεί όμως σε μια τελική φθορά, αλλά σε μια τελική ολοκλήρωση). Στην Ενότητα 12, ανάμεσα στα επιχειρήματα που παραθέτει ο Αριστοτέλης, προκειμένου να θεμελιώσει τη θέση του ότι η πόλις είναι φυσική ύπαρξη, υπάρχουν στοιχεία της τελεολογικής του σκέψης. Καταρχάς η πόλις, κατά τον φιλόσοφο, είναι η τρίτη μορφή κοινωνικής οντότητας (η πρώτη ήταν η οικογένεια, που αποσκοπούσε στην ικανοποίηση των καθημερινών αναγκών του ανθρώπου, και η δεύτερη το χωριό, που σχηματίστηκε για την κάλυψη πνευματικότερων αναγκών). Αποτελεί λοιπόν την ολοκλήρωση του εξελικτικού κύκλου, αφού είναι το «τέλος» των δύο προηγούμενων μορφών κοινωνικής συμβίωσης και ικανοποιεί υψηλότερες και ευγενέστερες ανάγκες του ανθρώπου, όπως οι ηθικές. Επίσης, είναι μια κοινωνική οντότητα τέλεια, επειδή πέτυχε την ύψιστη αυτάρκεια τόσο σε σχέση με τα αναγκαία, το *ζῆν*, όσο και σε σχέση με την ευδαίμονα ζωή, το *εὖ ζῆν* (*ἡ τοῦ εὖ ζῆν κοινωνία*). Στο επόμενο επιχειρήμα του Αριστοτέλη συναντάται ένα ακόμη στοιχείο της τελεολογικής του σκέψης. Σε αυτό ο φιλόσοφος υποστηρίζει ότι κάθε ον έρχεται στην ύπαρξη για να υπηρετήσει κάποιο τελικό στόχο ή σκοπό (τέλος) και να οδηγηθεί έτσι στην τελειότητα, στην ολοκλήρωσή του. Ο στόχος αυτός, ορισμένος από τη φύση, είναι κάτι το έξοχο, το άριστο, εφόσον η φύση εξασφαλίζει στα δημιουργήματά της το άριστο. Η αυτάρκεια είναι ο τελικός στόχος της πόλεως και είναι κάτι το άριστο, αφού έχει προκαθοριστεί από τη φύση. Επομένως, η πόλις ανήκει στην κατηγορία των πραγμάτων που υπάρχουν εκ φύσεως και ο άνθρωπος είναι ον προορισμένο από τη φύση να ζει σε τέτοιου είδους κοινωνίες.

www.poukamisas.gr

**συνδυάζουμε
τη δομή και την
οργάνωση
με την ποιότητα**

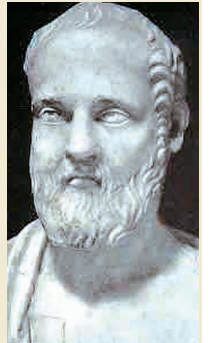

Τα Φροντιστήρια Πουκαμισάς είναι μια από τις ελάχιστες εκπαιδευτικές επιχειρήσεις που διαθέτουν Σύστημα Ποιότητας EN ISO 9001:2008 όχι μόνο για την παροχή, αλλά κυρίως για τον σχεδιασμό εκπαιδευτικών υπηρεσιών, με την πιστοποίηση του διεθνούς φορέα Lloyd's Register Quality Assurance, που δίνεται μόνο σε επιχειρήσεις που διακρίνονται για τις υψηλότερες προδιαγραφές δομής και οργάνωσής τους. Η οργανωτική δομή και η ακριβής περιγραφή ρόλων και αρμοδιοτήτων εξασφαλίζουν την εύρυθμη λειτουργία και την αποτελεσματικότητα του δικτύου.

 φροντιστήρια
ΠΟΥΚΑΜΙΣΑΣ

ΒΙΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ
(436-338 π.Χ)

Ένας από τους 10 ρήτορες του αλεξανδρινού «Κανόνος» και από τους σπουδαιότερους ρητοροδιδασκάλους της κλασικής αρχαιότητας. Μαθήτευσε κοντά στους σοφιστές Πρόδοκο και Γοργία, που του ενέπνευσαν την ιδέα της «πανελληνίας ενότηπας». Στη σχολή ρητορικής που ίδρυσε στην Αθήνα διδάξε ο ίδιος πολλούς πολιτικούς κατά τις πρώτες δεκαετίες του 4 π.Χ. αιώνα. Δεν ήταν, όμως, μόνο λογογράφος. Είχε και ο ίδιος πολιτική άποψη τεκμηριωμένη και ως υπέρμαχος της ειρήνης και της ενότηπας των Ελλήνων έγραψε τον περίφημο «Πανηγυρικό» του (380 π.Χ.) που ήταν ένα κήρυγμα συνένωσης των Ελλήνων υπό την αθηναϊκή ηγεμονία. Όταν αργότερα η παρακμή της Αθήνας τον απογοήτευσε, δεν δίστασε να γράψει το «Περί ειρήνης», όπου κατέκρινε δριμύτητα την εξωτερική πολιτική των Αθηναίων αλλά και τη διαφθορά του δημοκρατικού πολιτεύματος. Έναν χρόνο μετά τη λήξη του συμμαχικού πολέμου (354 π.Χ.) μέσω του «Αρεοπαγιτικού» του λόγου απαίτησε την επιστροφή του πολιτεύματος του Κλεισθένη. Δεν έπαψε βέβαια ποτέ να αναζητά τρόπους για την πανελλήνια ενότηπτα. Πίστεψε προς το παρόν ότι ίσως υπό την ηγεσία του Φιλίππου να γινόταν κάτι τέτοιο. Τον απογοήτευσε όμως και ο βασιλιάς των Μακεδόνων, εναντίον του οποίου έγραψε τον τελευταίο του λόγο, τον «Παναθηναϊκό» (342-339 π.Χ.).

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ίσοκράτης, Πανηγυρικός, 43-44

Τῶν τοίνυν τὰς πανηγύρεις καταστησάντων δικαίως ἐπαινουμένων ὅτι τοιοῦτον ἔθος ἡμῖν παρέδοσαν, ὥστε σπεισαμένους πρὸς ἀλλήλους καὶ τὰς ἐχθρας τὰς ἐνεστηκυίας διαλυσαμένους συνελθεῖν εἰς ταῦτόν, καὶ μετὰ ταῦτ' εὐχὰς καὶ θυσίας κοινὰς ποιησαμένους ἀναμνησθῆναι μὲν τῆς συγγενείας τῆς πρὸς ἀλλήλους ὑπαρχούσης, εὐμενεστέρως δ' εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον διατεθῆναι πρὸς ἡμᾶς αὐτούς, καὶ τὰς τε παλαιὰς ξενίας ἀνανεώσασθαι καὶ καινὰς ἐτέρας ποιήσασθαι, καὶ μήτε τοῖς ἰδιώταις μήτε τοῖς διενεγκούσι τὴν φύσιν ἀργὸν εἶναι τὴν διατριβὴν, ἀλλ' ἀθροισθέντων τῶν Ἑλλήνων ἐγγενέσθαι τοῖς μὲν ἐπιδείξασθαι τὰς αὐτῶν εὐτυχίας, τοῖς δὲ θεάσασθαι τούτους πρὸς ἀλλήλους ἀγωνιζομένους, καὶ μηδετέρους ἀθύμως διάγειν, ἀλλ' ἑκατέρους ἔχειν ἐφ' οἷς φιλοτιμηθῶσιν, οἱ μὲν ὅταν ἴδωσι τοὺς ἀθλητὰς αὐτῶν ἔνεκα πονοῦντας, οἱ δ' ὅταν ἐνθυμηθῶσιν ὅτι πάντες ἐπὶ τὴν σφετέραν θεωρίαν ἤκουσιν, -τοσοῦτων τοίνυν ἀγαθῶν διὰ τὰς συνόδους ἡμῖν γιγνομένων, οὐδ' ἐν τούτοις ἡ πόλις ἡμῶν ἀπελείφθη.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να αποδώσετε στη νέα ελληνική το παραπάνω απόσπασμα.
2. Να γράψετε τον ζητούμενο τύπο για καθεμιά από τις λέξεις που σας δίνονται:
καταστησάντων: το β' ενικό οριστικής ενεστώτα στην ίδια φωνή
παρέδοσαν: το γ' ενικό υποτακτικής στον ίδιο χρόνο και φωνή
σπεισαμένους, ἐνεστηκυίας: τους ίδιους τύπους στον ενεστώτα της ίδιας φωνής
διατεθῆναι: το β' πληθυντικό προστακτικής στον ίδιο χρόνο και φωνή
διενεγκούσι: το γ' πληθυντικό ευκτικής μέλλοντα στην ίδια φωνή
τὰς πανηγύρεις: τη γενική ενικού και τη δοτική πληθυντικού
ἔθος: τη δοτική ενικού και την ονομαστική πληθυντικού
τοῖς ἰδιώταις: τη γενική και την κλητική ενικού
αὐτῶν: τον ίδιο τύπο της αντωνυμίας στο β' πρόσωπο
ἀλλήλους: τον ίδιο τύπο της αντωνυμίας στο ουδέτερο γένος
3. **α. εἰς ταῦτόν, τῆς συγγενείας, ἀργόν, τοῖς μὲν, θεάσασθαι, ἀγωνιζομένους, μηδετέρους:** Να χαρακτηρίσετε συντακτικά τις παραπάνω λέξεις.
β. τῶν καταστησάντων: Να χαρακτηρίσετε συντακτικά τη μετοχή και να τη μετατρέψετε στην αντίστοιχη δ/α πρόταση.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Δίκαια, λοιπόν, επαινούνται όσοι καθιέρωσαν τις πανελλήνιες εορτές. Μας κληροδότησαν ένα έθιμο τόσο σπουδαίο, ώστε, αφού συνάψουμε μεταξύ μας ανακωχή και παραμερίσουμε τις έχθρες που μας χωρίζουν, να συγκεντρωνόμαστε στον ίδιο χώρο και στη συνέχεια, αφού τελέσουμε όλοι μαζί προσευχές και θυσίες, να θυμόμαστε την κοινή μας καταγωγή· επίσης, να έχουμε πιο φιλική διάθεση στο μέλλον ο ένας για τον άλλο, να ανανεώνουμε τις παλιές συμμαχίες και να δημιουργούμε νέες· και να μην είναι ανώφελη η παρουσία σε ένα τέτοιο μέρος ούτε για τους απλούς ανθρώπους ούτε για εκείνους που είναι προικισμένοι από τη φύση τους, αλλά να έχουν τη δυνατότητα μπροστά στο συγκεντρωμένο πλήθος των Ελλήνων οι δεύτεροι να επιδείξουν τα έμφυτα χαρίσματά τους και οι πρώτοι να τους δουν να συναγωνίζονται μεταξύ τους· κι ακόμη, καμιά από τις δύο πλευρές να μην είναι δυσαρεστημένη, αλλά να έχει ο καθένας κάτι που θα ικανοποιεί τη φιλοδοξία του, οι θεατές όταν δουν τους αθλητές να αγωνίζονται για χάρη τους, και οι αθλητές όταν αναλογιστούν ότι όλοι έχουν έρθει για να τους καμαρώσουν. Τόσα, λοιπόν, οφέλη προκύπτουν για μας από αυτές τις συγκεντρώσεις και η πόλη μας ούτε σε αυτό τον τομέα υστερεί.
2. **καταστησάντων:** καθίστης **παρέδοσαν:** παραδῶ **σπεισαμένους:** σπενδομένους **ἐνεστηκυίας:** ἐνιστάσας **διατεθῆναι:** διατέθητε **διενεγκούσι:** διοίσοιεν **τὰς πανηγύρεις:** τῆς πανηγύρεως, ταῖς πανηγύρεσι(ν) **ἔθος:** ἔθει, ἔθη **τοῖς ἰδιώταις:** τοῦ ἰδιώτου, (ῶ) ἰδιῶτα **αὐτῶν:** ὑμῶν αὐτῶν **ἀλλήλους:** ἄλληλα
3. **α. εἰς ταῦτόν:** εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός που δηλώνει τόπο και προσδιορίζει το «συνελθεῖν»
τῆς συγγενείας: αντικείμενο στο «ἀναμνησθῆναι»
ἀργόν: κατηγορούμενο στο «τὴν διατριβὴν» μέσω του συνδετικού «εἶναι»
τοῖς μὲν: δοτική προσωπική από το απρόσωπο «ἐγγενέσθαι»
θεάσασθαι: τελικό απαρέμφατο, υποκείμενο στο απρόσωπο «ἐγγενέσθαι»
ἀγωνιζομένους: κατηγορηματική μετοχή, εξαρτώμενη από το αισθήσεως «θεάσασθαι», συνημμένη στο αντικείμενό του («τούτους»)
μηδετέρους: υποκείμενο στο απαρέμφατο «διάγειν» (ετεροπροσωπία)
- β. τῶν καταστησάντων:** ουσιαστικοποιημένη επιθετική μετοχή, υποκείμενο στη μετοχή «ἐπαινουμένων». Αναλύεται σε δ/α αναφορική πρόταση: ἐκείνων οἱ κατέστησαν.

www.poukamisas.gr

Ειδικά μαθήματα

Για τους μαθητές εκείνους που προσανατολίζονται σε σχολές οι οποίες απαιτούν την εξέταση ειδικών μαθημάτων, στα Φροντιστήρια Πουκαμισάς λειτουργούν τμήματα Σχεδίου και Ξένων Γλωσσών, ενώ εξασφαλίζεται και η δυνατότητα προετοιμασίας για τις αθλητικές δοκιμασίες.

**Σχέδιο, ελεύθερο και γραμμικό
Στίβος και κοθύμβηση
Ξένες Γλώσσες**

Το πρόγραμμα όλων των ειδικών μαθημάτων καταρτίζεται κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να μη διαταράσσεται η παρακολούθηση των υπόλοιπων μαθημάτων.

 φροντιστήρια
ΠΟΥΚΑΜΙΣΑΣ